

Když se směla lépe na Londýn

„Kdo je unavený Londýnem, je unavený životem.“

SAMUEL JOHNSON, ANGLICKÝ BÁSNÍK

Westminster

Londýn je nejenom hlavním městem Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, ale zároveň i největším městem Evropy. V této tepající světové metropoli se střetávají kultury různých zemí světa. Mne zajímá hlavně ta evropská, přestože mým nejoblíbenějším exponátem v Britském muzeu je egyptská Rosettská deska. Když do města nad Temží přijedu, neopomenu alespoň nakrátko nakouknout do Národní galérie na Trafalgarském náměstí, jestli je na místě můj oblíbený obraz Girolama

Savolda „Marie Magdaléna“. Tvář kurtizány a zároveň svěřice jako kdyby patřila pohledu na historii tohoto velkolepého místa. Jako by prožila všechny strasti a možná i prokletá léta 1665 a 1666. Smolné roky, jaké žádné jiné město patrně nezažilo. Pokud existuje boží trest, tak asi vypadal jako ten, který dopadl na Londýn v pátém roce vlády Karla II. Stuarta.

Doba zběsilého honu na příznivce bývalého režimu protektora Olivera Cromwella v polovině šedesátých let sedmnáctého století vrcholila, a navíc tu v plné sveřeposti zuřila již druhá válka s Nizozemím, která vyčerpávala královskou pokladnu. To logicky dopadalo i na ekonomiku země, ve které převládal hlad a chudoba.

V roce 1665 seslal Bůh na anglickou metropoli morovou epidemii, jež si vyžádala na sto

Pohled na Londýn podle Václava Hollara

tisíc obětí. Skutečný počet je prakticky nemožné určit, zvláště v nejubožejších částech města. Londýňané trpěli jako nikdy, ale to všechno mělo ještě gradovat.

V neděli 2. září 1666 vypukl ve městě velký požár neboli *Great Fire*. Vypukl ráno v domě pekaře Tomase Farrynora v ulici Pudding Lane. Mistr, když šel večer spát, pravděpodobně zapomněl uhasit oheň v peci a krátce po půlnoci jiskry z doutnajících uhlíků zapálily palivové dříví naskládané vedle. Pekař i se svou rodinou stihl z hořícího domu uniknout oknem, ale jeho hospodyně se útěk nezdařil a stala se tak první obětí začínající hrůzy. Během hodiny byl o neštěstí informován starosta City sir Tomas Bloodworth, který však situaci podcenil a nevěnoval jí patřičnou pozornost.

Živnou půdou pro obrovský požár připravilo dlouhotrvající suché a teplé počasí, k němuž se přidal trvalý severovýchodní vítr. Pro stavbu většiny domů v Londýně té doby bylo použito dřevo a sláma a jiskry z hořícího pekařova domu začaly rychle zapalovat sousední domy. Oheň se rozšířil k břehům řeky, kde zasáhl tamní sklady se zásobami hořlavých produktů, jako je olej a lůj. Bylo ovšem velké štěstí, že v roce 1633 zničil předchozí požár londýnský most. Po něm by se plameny dostaly až za řeku.

Velitel Královského námořnictva Samuel Pepys doporučil, aby byly některé budovy strženy. Podle něj se jediné takto dalo zabránit dalšímu nekontrolovatelnému šíření ohně. Nakonec přišel na řadu střelný prach, s jehož pomocí se podařilo inkriminované stavby odstřeleny a oheň byl opět zastaven. Zkáza byla zažehnána.

Třetího dne, v úterý vítr polevil a ve středu začal ohnivý živel slábnout. Ve čtvrtek dopoledne už byl skoro pod kontrolou. Navečer však plameny vyšlehly znovu. Některé domy byly

Londýn 2. září 1666

Velký požár Londýna

Londýn 4. září 1666

odstřeleny a oheň byl opět zastaven. Zkáza byla zažehnána.

Požár z roku 1666 byl jednou z největších katastrof v dějinách Londýna. Zničil 13 200 domů, 87 chrámů a 44 cechovních dílen, královskou burzu, městské vězení, čtyři mosty

Z ohně nebylo úniku

přes řeky Temži a Fleet a tři městské brány. O střechu nad hlavou přišlo sto tisíc lidí. Zůstaly stát jen ojedinělé stavby. Tak velký rozsah škod způsobený neúmyslně zaviněným požárem nebyl ještě nikde na světě zaznamenán. Počet obětí požáru není přesně znám. Některé novější prameny spekulují o možnosti až tisíců mrtvých v důsledku zadušení kouřem.

Po požáru mnoho lidí podlehlo finanční krizi a věznice se plnily nešťastnými dlužníky. Vzrostla kriminalita a beznaděj. Situace se zhoršila s příchodem zimy. Kruté mrazy a provizorně zhotovená a dočasně vybavená obydlí nezajistila zuboženým lidem dostatek pohodlí, o teple ani nemluvě. Začaly se šířit nemoci a lidé umírali po stovkách. Oheň vykonal své a způsobil vysloveně materiální a lidskou katastrofu.

Při hledání viníka se ke zhárství přiznal chudý francouzský hodinář Hubert. Spravedlnost byla rychlá a údajný zločinec byl okamžitě popraven. Později se ale přišlo na to, že nebohý odsouzenec byl v té době mimo město. Za přiznáním stála jeho demence.

V roce 1667 parlament založil fondy pro rekonstrukci města z výtěžku nové daně z uhlí.

Domy začaly být stavěny z nehořlavých materiálů, cihel a kamene. Byla rekonstruována kanalizace a zlepšila se dopravní dostupnost.

Když se půjdete projít Londýnem, tak na křižovatce Monument Street a Fish Street Hill, dvašedesát metrů od místa, kde bydlel pan královský pekař, narazíte na „Památník Velkého požáru Londýna“ – *Monument to the Great Fire of London*. Je to dvašedesát metrů vysoký dórský sloup na krychlovém podstavci z portlandského vápence s pozlaceným symbolem ohně na vrcholu, který vytvořili Christopher Wren a Robert Hooke. Tito dva architekti také vybudovali novou katedrálu svatého Pavla, největší svatostánek v Anglii a třetí největší v Evropě. Na vrcholu památníku je vyhlídková plošina, takže se zároveň jedná o jednu

Památník velkého požáru

Jedna z nejstarších rytin Londýna

z prvních rozhleden. Je na ni možné vystoupat po úzkém schodišti uvnitř sloupu. Má tři sta jedenáct schodů. V 19. století, poté co v období let 1788 až 1842 spáchalo šest lidí sebevraždu skokem dolů, byla plošina vybavena ochrannou sítí.

Dalším památníkem spojeným s velkým požárem Londýna je „Zlatý chlapec“ – *Golden Boy of Pye Corner*. Je umístěn poblíž Smithfieldu, kde byl požár 6. září 1666 zahašen.

Je dlužno dodat, že první velký londýnský požár zahořel roku 1135. Byl tak obrovský, že

zničil většinu města mezi St Paul's a St Clement Danes ve Westminsteru. Druhý podobný se datuje rokem 1212. Zahynulo při něm na tři tisíce lidí. Mnoho se jich nemohlo dostat přes most při pokusu o útěk z města.

Na začátku druhé světové války byl Londýn devastován německým letectvem. Nálety začaly 13. srpna 1940 a v noci ze 17. na 18. srpna svrhlo 568 bombardérů na metropoli na Temzi celkem 684 tun tříštivých a 1 019 zápalných bomb. Dne 29. prosince 1940 nálet Luftwaffe pak vyústil v katastrofu.

V roce 1666 v Londýně neexistoval organizovaný hasičský sbor, stejně tak ani protipožární řády. Zdatní podnikatelé tedy vyvinuli produkt, který nazvali pojištění. Lidé platili poplatek pojišťovně, aby pojistili svůj majetek proti poškození. Nejběžnějším rizikem v této době byl požár. První pojišťovna se jmenovala Hasičský úřad a vznikla v roce 1667. Založil ji spolu s jejím prvním sborem ekonom a finanční spekulant Nicolas Barbon.

Pojištění budov bylo velmi ziskové, a tak bylo založeno mnoho dalších pojišťoven, které měly vlastní hasičské sbory, jež si mezi sebou

Replika požáru Londýna 1666

Stará stříkačka

London Fire Brigade

konkurovaly. Pokud vypukl někde požár, hašení se co nejrychleji účastnilo několik sborů, pokud ovšem byla budova pojištěna jejich

mateřskou společností. Když hasiči neviděli na hořící budově logo svého zaměstnavatele, klidně ji nechali vyhořet.

Stejně jako požární loga měly sbory své vlastní pestrobarevné uniformy, aby se odlišily od konkurenčních kolegů. Jejich výcvik však byl nedostatečný a použité vybavení bylo jen velmi základní.

V roce 1833 se deset nezávislých pojišťovacích společností spojilo a vytvořilo *London Fire Engine Establishment* s cílem poskytnout veřejnosti co nejlepší a nejefektivnější požární služby. 1. ledna 1833 se James Braidwood, zkušený hasič z Edinburghu, stal prvním dozorcem londýnské hasičské společnosti. Ustanovil do funkcí velitele, zavedl jednotné uniformy a zásahové obleky poskytující určitou osobní ochranu a kladl důraz na výcvik a odborný přístup k hašení požárů.

Názvy sborů se časem měnily. *London Fire Engine Establishment* se později stal *Metropolitan Fire Brigade* a nakonec *London Fire Brigade*. Dnes je Londýnský hasičský sbor největší hasičskou a záchrannou službou v zemi. Slouží v něm více než pět tisíc lidí. Je jedinou britskou hasičskou službou, kde celý provozní personál pracuje na plný úvazek. Jiné britské sbory používají kombinaci zaměstnanců na plný a částečný úvazek a vyčleněných hasičů, kteří mají zároveň jinou práci.